

Prima ZOOM – příroda v říjnu 2025

Výběrové tipy ve vysílání Prima ZOOM – příroda ještě více zblízka!

Tematické premiérové bloky: „Příroda“ vždy ve středu od 20.00 do 22.00; ve čtvrtek od 22.00 do 24.00; v pátek od 20.00 do 22.00 a v sobotu od 20.00 do 22.00 hod.

2. 10. 22.00 – Tajný život sýkorek

Sýkorky vidáme prakticky každý den. Ale jen málokdy jim doopravdy věnujeme pozornost. Když se na ně však zaměříme, okamžitě nás okouzlí tím, jak jsou charismatické a všestranné. Sýkorky, které patří k nejoblíbenějším druhům ptáků, jsou v mnoha ohledech jedinečné. Jak dobře je skutečně známe? Přírodovědný snímek Tajný život sýkorek nás zavede do zábavného, a zároveň nebezpečného světa těchto statečných malých ptáčků, kteří cvrlikají přímo na našem prahu. A odhalí jejich mnohá tajemství. Vždyť sýkorky mají tolik úžasných schopností: dovedou porazit celou armádu stonožek, jsou to odvážní akrobaté a důmyslně využívají společenské sítě k tomu, aby mohly spojit síly s jinými druhy ptáků a nalézt více potravy. Jsou inteligentní, vzájemně komunikují a používají svůj ptačí zpěv ke komunikaci podobně jako lidé jazyk. Jsou starostlivé, umí myslet dopředu, a především se dovedou rychle a dobře přizpůsobit novým podmínkám. To je jenom jeden z mnoha jejich tajných receptů na zaručený úspěch. Některé sýkorky dokonce disponují „objevitelským genem“, díky němuž se před nimi otevírají celé nové světy.

3. 10. 21.00 – Tajemství oceánů V (Tajemství mrtvých z Pompejí)

Seriál z produkce National Geographic odhaluje strašidelné útvary ukryté pod vlnami oceánů. Vychutnejte si je v plné kráse. Sledujte, jak se díky nejnovějším vědeckým poznatkům a špičkovým digitálním animacím podařilo „vysušit“ oceány. Nenechte si ujít fascinující příběhy o běžně nevidaných přírodních skvostech a pozůstatcích katastrof způsobených člověkem. V pokračování seriálu se podíváme mimo jiné na tajemství mrtvých z Pompejí, Pearl Harbor nebo Jantarovou komnatu.

4. 10. 21.00 – Krásy severní Evropy (Norsko)

Severní část Evropy se vyznačuje především nádhernou krajinou, kterou můžeme stále studovat a poznávat. Takový skvost je ale také potřeba chránit pro budoucí generace. Postupně procestujeme a poznáme místní přírodu, ale i obyvatele v Norsku, Laponsku, Švédsku, Finsku a na Islandu.

8. 10. 20.00 – Les barev

Zamíříme na západ Thajska do pohoří Tenasserim. Hustou zelenou džunglí obývají např. hulmani tmaví, jejichž mláďata jsou oranžově zbarvená. Bydlí zde i nejmenší medvěd světa – medvěd malajský. Přehlídka druhů pokračuje drongo vlajkovým, veverkami, gaury, slony indickými, koroptvemi, bažanty kalij. Ke každému zazní nějaká zajímavost, např. působivé zbarvení posledních dvou jmenovaných. Hlodavci tana mají neobvyklé vidění, dále jsou tu další zajímavě zbarvení ptáci. Se soumrakem se škála druhů mění, objevují se pávici, želvy, zoborožci. Přichází deště, přes hory se valí mohutné mraky. Během pár minut je zaplavený celý les. Přehlídka pokračuje opět přes den, jsou tu např. timálie, sojkovci a do pohybu se dávají hulmani a giboni. Na zemi slídí varan, v řece zase zvidaví mladí kapři. K napajedlu přilétají pestré barevné sýkavky a ireny, také bulbulové a lejskovec.

V trávě si vykračuje volavka, ta využívá přítomnosti slona, který děsí hmyz. Dále jsou tu konipasí a chřástal rudonohý. Slunné počasí si užívají další druhy, konečně také dozrávají plody na fíkovníku. Objevuje se největší veverka – ratufa uzdičková, a naopak jedni z nejmenších dravců – sokolíci. Mezi hmyzožravými letci dominují vlyhy, žijí zde modrobradá a červenobradá. Strašilky sází na svou nenápadnost, z denních tvorů se postupně stanou nočními. Dále se věnujeme pavoukům, záhadou je křížák obloukový, resp. jeho zvláštní ozdoba. Pokračujeme motýly, zrakem vyniká graphium sarpedon. Sledujeme odpolední hrátky mladých hulmanů, zbývá pár informací o veverkách, zoborožcích a zraku ptáků. Vychutnejte si krásu thajské přírody.

9. 10. 22.00 – Ráj ptáků na jezeře Kerkini

Řecké jezero Kerkini, které patří k nejkrásnějším hnízdištím ptáků v celé Evropě, nabízí návštěvníkům nevídanou pestrost barev. V tomto chráněném národním parku se odjakživa odehrávala jedinečná setkání mezi různými druhy ptáků z celého Středomoří. Díky obrovské rozmanitosti je park Kerkini dějištěm unikátní podívané – odehrává se tady hromadný lov, během kterého se často shromáždí více než tisíc opeřenců. Jenže další existence okolních lesů je nyní vážně ohrožena a překrásnou jezerní krajinu i její opeřené obyvatele čeká velká a naprosto zásadní změna. Jak se jim podaří se s ní vyrovnat? Navštivte Ráj ptáků na jezeře Kerkini ve stejnojmenném přírodovědném snímku.

9. 10. 23.00 – Putování po hraničních stezkách (Pohraniční panoramatická stezka)

Vydejte se na dobrodružnou cestu přes hranice, která vede po nejkrásnějších a nejdobrodružnějších turistických trasách různými regiony na okraji Evropy. Putování po hraničních stezkách právě začíná! Slavný a obdivovaný filmař Werner Herzog kdysi řekl: „Svět se odhalí těm, kteří cestují pěšky.“ To platí dvojnásob pro všechny, kdo se vydají na cestu po hraničních stezkách. Horizonty na rozhraní různých světů se rozšiřují s každým krokem. Nenechte si to ujít a přidejte se k dobrodružné výpravě po nejkrásnějších a nejdobrodružnějších turistických trasách vedoucích po různých regionech na okraji Evropy. Staňte se svědky toho, jak sousedé na hranici mezi Rakouskem a Slovinskem, dříve rozdělení železnou oponou, nyní mírumilovně žijí bok po boku. Vyzraďte historickou stezkou celníků podél pobřeží Velké Británie, kde zjistíte, jak probíhal jejich boj proti vynalézavým a zákeřným pašerákům. Nebo odhalte nedotčené přírodní krásy horské lužické stezky na rozhraní Česka, Polska a Německa, která je novým domovem hned několika smeček divokých vlků.

15. 10. 20.00 – Vlk: Tulák bez hranic (1/2)

Během několika minulých století byli vlci v Evropě takřka úplně vyhubeni. V rozsáhlých hlubokých lesích na východě kontinentu přežily jenom malé roztroušené populace. V posledních desetiletích se ohrožená šelma naštěstí dočkala zasloužené ochrany. A tak začal i pozoruhodný příběh o jejím návratu do dalších částí volné evropské přírody. Dvoudílný přírodovědný film Vlk: Tulák bez hranic vypráví dobrodružný příběh o tom, jak si toto nádherné zvíře našlo cestu zpět z Polska přes Německo do Nizozemska a Belgie. Zatímco návrat vlků do Evropy jedni nadšeně vítají, druzí se ho obávají. Je to koneckonců šelma se špatnou pověstí. Přesvědčte se na vlastní oči o tom, že se není čeho bát. Sledujete výjimečný dokument o cestě mladého osamělého vlka na západ, kde hledá vlastní teritorium i partnerku k páření. Podaří se mu založit si rodinu? Vlk: Tulák bez hranic je inspirativní přírodopisný snímek plný úchvatných záběrů.

16. 10. 22.00 – O datlech a dutinách

Klepe, tesá a bubnuje. Datel je největší stavitel ptačího světa. Bez ohledu na to, k jakému druhu patří, vyklove do kmenů různých stromů více dutin, než potřebuje. Z jeho těžké práce pak těží ostatní ptáci jako sýkory, holubi, brhlíci, ale i veverky nebo jiná zvířata. Datel bubnuje do stromů nejen z nutnosti, ale také z lásky – aby si našel partnerku, klepe tou nejvyšší možnou rychlostí. A když potřebuje, aby to skutečně rezonovalo, někdy klepe dokonce i na kov! Na lesním trhu s bydlením sice panuje vysoká konkurence, ale pokud jde o datla, výzvy se nebojí, hledá nové možnosti a zůstává otevřený každému

dobrodružství. Díry, které dokáže vyklovat do zateplených fasád domů, vyvolávají nejen velkou nelibost jejich majitelů, ale i vášnivé hádky a rozpory mezi zvířecími squatterry, kteří se v nich touží zabydlet. Všechno o datlech a dutinách najdete v tomto fascinujícím dokumentárním filmu.

18. 10. 20.00 – Rok v africké divočině (Jaro)

Jaro v jižní Africe začíná v září. Vracejí se sem statisíce stěhovavých ptáků, znovu se zaplní i kolonie terejů jihoafrických na ostrovech u jihoafrického pobřeží, kteří zde vyvádějí mladé. Na plážích v Namibii jsou početné kolonie lachtanů, kde také probíhá vrh mladých a jejich příprava na dospělost. Namibijské pouště na jaře pokryjí koberce pestrobarevných květů, které opylují různý hmyz a ptáci. S letním slunovratem v prosinci je již většina nových mláďat připravena začít samostatný život. Na začátku afrického léta kladou na jihu vejce karety obrovské, vylíhnou se na konci léta. Většinu afrického území sužují vysoké teploty a sucho, zvířata se tomu musela přizpůsobit. V deltě Okavanga je ale zatím vody dost, a to sem láká lvy ke stádům zeber, která spásají savany. V létě také připlouvají k africkým břehům za fytoplanktonem a krilem mořští obři, žraloci obrovští a keporkaci z arktických vod. Na začátku podzimu přicházejí deště, které ale brzy vystřídá období sucha. Stěhovavé druhy se vydávají za teplem, nebo na jih do arktických vod. Mláďata lachtanů už jsou samostatná. V savaně se termity i další druhy snaží opatřit si zásoby na zimu. Pro kopytníky nastává období říje, stejně jako pro chameleony na Madagaskaru. Zima s sebou přináší sucho, což znamená pro mnohé druhy strádání a potíže, ale dravci to mají snazší, protože nacházejí více mršin. I rodiny surikat musí změnit jídelníček a spokojit se s hmyzími larvami. Během zimy vyvádějí mladé i ohrožení tučňáci brýloví v koloniích u jihozápadního pobřeží. Na západním pobřeží se tvoří během zimy husté mlhy, které přinášejí tolik potřebnou vláhu i do pouště Namib.

22. 10. 21.00 – Jak spí zvířata

Spánek patří k nejzákladnějším funkcím organismů. Má mnoho podob, přizpůsobuje se daným životním podmínkám, ale je součástí života od prvopočátků evoluce. U zvířat je spánek jednou z nejméně prozkoumaných součástí jejich chování. Primáti orangutani mají stejné spánkové fáze jako lidé – rem a non rem. Při fázi rem je mozek vysoce aktivní, ale tělo je ve spánkové paralýze. Při fázi non rem mají mozkové buňky pravidelnou aktivitu, zkušenosti nabyté během dne se ve spánku opakují a informace se upevňují. Kognitivní funkce se po kvalitním spánku zlepšují, kvalita spánku ovlivňuje výkonnost mozku. Orangutani lépe plní zadané úkoly. Včely mají jednoduchý mozek a spí poměrně dlouho. Dělnice 9 až 10 hodin a sběračky pylu 7 hodin, a to převážně v noci. Při nedostatku spánku jsou méně efektivní ve své činnosti, mnohem méně komunikují. Spánek výrazně ovlivňuje jejich výkon. U slonů může fáze non rem probíhat vestoje, při fázi rem sloni leží. Podle výzkumu sloni v přírodě téměř nespí. Je to dáno náročnou potřebou krmení. Pro některá zvířata může být spánek potenciálně smrtelný. Lachtanu jihoafrickému ve vodě hrozí, že by se mohl ve spánku utopit. Proto spí jen jedna polovina jeho mozku. Druhá je bdělá a zajišťuje dýchání. Lachtani ve vodě potlačují fázi rem, ale na souši u nich probíhají obě fáze. Bernešky velké na vodě během spánku pádlují nohama a spí oběma hemisférami mozku. Totéž provozují pravděpodobně i za letu na dlouhé vzdálenosti. V aktivní spánkové fázi se mozková aktivita oliní, jejichž předkové žili na Zemi již před 500 miliony lety, projevuje zbarvením jejich kůže, ztrácejí tak obezřetnost. Mladí jedinci oliní spí také delší dobu fází rem stejně jako mláďata ptáků a savců. Také mořský plž, zej kalifornský, s jednoduchou nervovou soustavou, který je vývojově starší než olině, je ve dne aktivní a v noci spí a dodržuje stejný rytmus jako člověk.

23. 10. 22.00 – Želví pláž

Jen během několika pár dní v období kolem novu zaplaví tisíce mořských želv tenký pruh pláže, aby tam nakladly milióny vajec. Film Želví pláž sleduje osud snůšky 100 želvích vajec a zachycuje, co se s nimi děje během následujících dvou měsíců – od chvíle, kdy byla nakladena, až o 51 dní později, kdy se tisíce čerstvě vylíhnutých malých želviček vyvalí na pláž a vyrazí k oceánu. Sledujte kompletní příběh jednoho želvího hnízda, poprvé v historii vědy i televize.

24. 10. 20.00 – Čelisti zblízka

U pobřeží Kalifornie v Point Conception tým Dr. Michaela Domeiera mapuje nově objevený kmen žraloků bílých. Jeden z kmenů evidují severně jako kmen červeného trojúhelníku, další jižně u Guadeloupe. Pouští se do práce, tvoří fotodokumentaci, odebírají vzorky DNA atd. Z hlavní lodě je spuštěných několik kamer, také potápěčská klec, navíc fotí z menší lodi. Žraloky lákají na návnadu, objevují se velké samice, a tým sotva stíhá. Hodiny točí, fotí, odebírají vzorky. Další den pokračují, na menší loď si berou posilu z mateřské lodi. Žraloci na sebe nenechají dlouho čekat, objevuje se mimo jiné samice s neobvyklou pigmentací. Mezi 27 žraloky, které už zpozorovali, objevují samici Livy z Guadeloupe, což je neobvyklé. Tým se rozděluje, Michael s kolegyní míří na Guadeloupe, kde mapují žraločí populaci. Zdejší kmen mají velmi dobře evidovaný, a tak zaznamenávají staré známé tváře. Objevuje se nová samice, hloubková kamera zachytí opravdu hodně žraloků. Na druhý den mění plány, Michael jde do klece do hloubky asi patnáct metrů. Evidují další žraloky z katalogu i obrovskou Giannu. Výsledky jsou velmi dobré, 9 z 25 pozorovaných žraloků je nových. Populace se tak slibně rozrůstá. Finální čísla jsou 37 žraloků, z toho 13 nových. Vědci jsou spokojeni, populační index stoupá. Dle statistiky je zde měřená populace o cca 80 % vyšší. To je nejspíše i důvod, proč stále častěji dochází ke střetům s člověkem na kalifornském pobřeží.

29. 10. 20.00 – Mokřady: Pomíjivé oázy (1. díl)

Sezónní mokřady se přirozeně vyskytují na všech kontinentech. Během několika dní voda nasytí půdu a transformuje krajinu. Tyto periodické mokřady zahrnují velkou rozmanitost ekosystémů. Patří mezi ně travnaté bažiny a zálivy, vlhké louky a rozlehlá dočasná jezera.

29. 10. 21.00 – Rypoš lysý: Nejpodivnější superhrdina

Navzdory svému málo přitažlivému vzhledu se rypoš lysý dožívá vysokého věku, téměř netrpí nemocemi a prakticky je odolný proti bolesti. V rámci boje proti lidským nemocem a stárnutí se vědci snaží najít u rypoše gen, který zamezuje stárnutí a nemocem. Rypoš lysý je hlodavec malý jako myš, jehož předchůdci se před 30 miliony lety přesunuli do podzemí, aby přežili. Pochází z činčil a dikobrazů, domov našel na savanách východní Afriky a polopouštích Somálska a Etiopie. Poprvé byl odchycen v roce 1841 a jeho evoluční stopa byla považována za slepou evoluční uličku. Má dlouhé ostré zuby, jimiž jako jediný hlodavec překopává zem. Čtvrtina jeho svalové hmoty je v čelistech. Myš se dožívá dvou až tří let, rypoš až třiceti. Neprojevují se u něj nemoci související s věkem. Tvoří početnou komunitu až o 300 jedincích. Žije ve vlhkých kilometrových tunelech a téměř nevylézá na povrch. Jako jediní savci připomínají rypoši společenství hmyzu. V komunitě je jedna královna, která jako jediná rodí potomky až do vysokého věku. Dále se jedinci dělí na chůvy, dělníky a vojáky. Jejich potrava je bohatá na protizánětlivé látky. Rypoši produkují vysokou koncentraci aktivních proteinů, proto jejich buňky stárnou pomaleji. Královna roste víc než ostatní jedinci. V jejím těle dochází ke změně struktury kostí, roste do délky. To podle vědců znamená naději pro oběti různých nehod. Brána, která přenáší podněty bolesti, je u rypošů odlišná, vyvinula se u nich přirozená anestezie. Rypoši sice vdechují kyslík, ale v tunelech přežijí bez ventilace, v podmínkách, které by člověka zabily. Dokážou totiž zpomalit své životní funkce. Jejich kůže je velmi citlivá a funguje jako zrak. Rypoši sdílejí neuvěřitelných 94 procent lidského genetického materiálu. Genom rypošů už byl detekován, což usnadní hledání genu, který by ve formě léků mohl pomoci lidem v boji proti stárnutí a nemocem.

30. 10. 22.00 – Veterinář z Yorkshiru XII (1. díl)

James Harriot byl známý britský veterinář, který je považován na průkopníka zvěrolékařství. Veterináři Peter Wright, Julian Norton a zvěrolékaři z veterinární nemocnice Donaldsons Vets v Huddersfieldu jdou v jeho stopách. Městští a vesničtí veterináři pomáhají zvířatům všech druhů a velikostí. Jejich práce je rozmanitá a náročná, ale pokračují v Harriotově tradici.

30. 10. 23.00 – Zachraňte divočinu (Princip Noemovy archy)

Vědci a výzkumníci vyráží na trojici destinací, aby přiblížili záchranné programy několika skupin. Ty se věnují sajkám v kazašských stepích, mlokům v Bavorsku a na univerzitě v Trevíru a nosorožcům dvourohým v Namibii. Jak si vedou tyto ohrožené druhy a daří se zvyšovat jejich počty?

31. 10. 20.00 – Velká žraločí hostina

Pestrá škála druhů žraloků znamená i různorodé způsoby lovu kořisti. S pořadem zavítáme do několika destinací a budeme svědky rozličných žraločích hostin. Na východním pobřeží JAR s příchodem zimy ženou studené proudy ryby na sever. Tah sardinek je hostinou pro několik druhů žraloků, delfíny, ptáky (tereje), plejtváky. Dokumentarista Morne líčí, jak byl v roce 2010 svědkem takové hostiny a pořídil skvělé záběry. Zprvu hejno naháněli delfíni, když pak bylo na hladině, pustili se do něj ptáci a žraloci. Vše završil plejtvák. O tři roky později Morne natočil další hostinu, kde hejno naháněli jen žraloci bez pomoci delfínů. Zapojily se nejméně tři druhy žraloků – krátkoploutví, černocípí atd. Pokračujeme k Seal Island, kde žraloci bílí loví mladé lachtany. Vědci poodhalují jejich techniku lovu, žraloci využívají svého zbarvení a útočí z temných hlubin. Nic není náhodné, jak vyplývá z dalšího pátrání či vyšetřování. Největší žraloci útočí na stejných místech a mají vyšší úspěšnost útoku. Zjevně se tak učí ze svých chyb. Pokračujeme za britským týmem, který vleče 9metrovou zdechlinu keporkaka 80 km od pevniny. Chtějí pozorovat žraloky, a až po 36 hodinách se objevuje žralok modravý. Hostina migrujících žraloků začíná, potápěči spěchají pod hladinu pořídít jedinečné záběry. Když je žraloků až příliš a atmosféra houstne, musí potápěči zpět na loď. Žraloků je tu nakonec přes 150, celkově se jich na zdechlině vystřídá asi přes 200. Čtvrtý den kazí výpravu počasí, zdechlinu spustí na mořské dno. Končí v hloubce 86 metrů a teplotě 10 °C. Žraloci modraví v takovém chladu dlouho nevydrží, a tak zdechlinu opouští. Pokračujeme na ostrov „Fakarava“ do Francouzské Polynésie, kde jsou nejvyšší koncentrace žraloků. Tým zde sleduje přes 700 žraloků spanilých, ti přes den odpočívají, ale za úplňku a novu se vrhají na hejna ryb, které se zde třou. Každý rok v červnu se zde třou kanici, asi 18 000. Tým podniká noční ponory a natáčí nevídanou hostinu. Při té do nich žraloci vráží, sytí se několik hodin. Až ráno se přežijí kanici třou. U Kapského poloostrova natáčí Morne žraloky mako – mořské gepardy. Ti dokážou plavat rychlostí 70 km/h, to je ale stojí spoustu energie. Morne spustí návnadu za loď a po čtyřech hodinách natáčí působivé záběry útoku. Mako rozkmitá ocas, kořist roztrhne, poté ji pozře.

www.prima-zoom.cz – unikátní on-line magazín: základní info, program, aktuality, fotografie, zajímavé články, a ještě něco navíc.